

ЕКОЛОШКИ ИНФОРМАТОР Бр.5

Урбан хаос во Прилеп на влезот во 21-от век

Нова стратегија за урбаниот развој - императив за локалните татковци

Измешани стилови во архитектурата, осквернавени споменици на културата - не со тенденција туку единствено од незнанење, на секој чекор дигоградби кои дополнително го нагрдуваат ликот на градот кој нема своја препознатливост и чија убавина се претопи во современата масовна култура, кич и незнанење на мегаломаните, на оние "мокните" со пари, но несовесни и недоволно едуцирани за да го зачуваат духот, шармот и препознатливиот стил на некогашниот Прилеп.

Ова накусо е сублиматот од забелешките на стручњачите, на многу архитекти, едуцирани граѓани кои си го сакаат својот град, слукачи минувачи, продавачи на весници или бурек на секој агол од Старата чаршија, дуќанчи кои велат дека никој не им кажал како да го уредат екстериерот на нивниот дуќан во чаршијата која е споменик на културата заштитен со закон.

Жално или трагично е тоа што иницијата покапа на власт што заминува или доаѓа нема чувство за уредување на урбаниот Прилеп. Градот нема боја, нема свој имиџ. Да, на Маркови Кули е поставен крстот, во центарот црквата од Свети Никола, но веднаш наспроти споменикот на Методија Андонов - Чento, а зад Крушумли-ан и споменик на Александар Македонски! Не знам дали некаде во светот има покатастрофална компилијација на невкус. Кој како дошол - добредошол.

- Не е ова табла па да си играме со редење фигури! Нели треба некој закон да има, некоја стратегија или план за развој - вели една прилепчанка, која инсистира на анонимност, зашто смета дека соопштувањето на ваквото субјективно мислење сигурно ќе биде погрешно сфатено.

Друга сограѓанка, која во транзицијата го изгубила своето работно место, вели дека најголема вина имаат локалните татковци, и тоа сите што досега се избрани.

- Мислам дека плурализмот го уништи градот. Секој четири години нов план, нова приказна, нови шеми. Па не е Прилеп партишка своина, па едни вака ќе го уредуваат, други така. Ако не знаат како, нека прашаат, нека земат примери од странство. Сите градоначалници посетија не знам колку градови и го збретатија Прилеп, не верувам дека секаде го гледат истиот неред.

На спроти овие забелешки, во подготвката на оваа репортажа сретуваме и многу сограѓани кои сметаат дека градот, особено последните неколку години, се развива со забранско темпо како никогаш досега.

- Еве, добивме многу фонтани во центарот на градот, го имаме и споменикот на Итар Пејо, слушам сега и на Крал Марко. Па, не сметам дека некој од граѓаните треба да се пожали. Поарно нешто од ништо.

- Дали овие споменици се вклопуваат во плановите на градот, тоа сигурно го знаат во Локалната самоуправа, не работат сигурно на своја рака - забележува еден пензионер.

Дел од вработените во Комерцијална банка, пак, задоволни зашто просторот е комплетно уреден, имаат само една забелешка:

- Се е одлично, само треба да се преземат мерки гранитот на плочникот, или што и да е, да се смени, зашто кога врне или во зима, кога има снег, страв ни е да се движиме. Неретко возрасни луѓе паѓаат на плочникот.

Има угостители кои реагираат зашто на некој им се дозволува да узурпираат простор од градското шеталиште, а на други не.

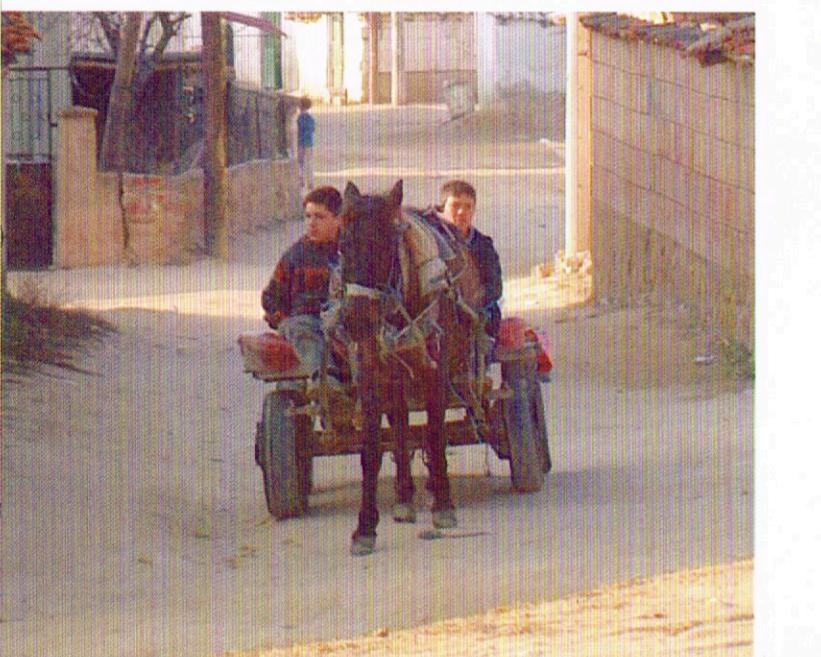
И така - секој со свое видување, своја приказна, забелешка која излегува од душата, од срцето, мотивирана од љубовта кон сопствениот град и желбата Прилеп да биде што поубав.

И за крај, сите се едногласни: кога Општината ќе донесе своја стратегија за урбаниот развој, Прилеп полека ќе почне да ја пишува својата страница на современ урбанизиран центар со уредени сообраќајници, паркинг-простори, пазаришта, шеталишта, плоштади, индустриски зони, по примерот на европските развиени центри. Па нели се стремиме да влеземе во Европската Унија. Вакви, со оваа урбана руба, не ќе не сакаат во Европа!

Моника Талеска

новинар

Фотографија: Наташа Јариќ, 2006

Фотографија: Наташа Јариќ, 2006

Довод и одвод на вода

Водата станува глобален проблем, особено питката вода која се помалку ја има. Таква е состојбата и со водоснабдувањето на Прилеп, кој во потрага по квалитетна вода за пиење отиде 72 км подалеку, преку системот "Студенчица", кој покрај Прилеп ги снабдува со вода и соседните општини како Кичево, Македонски Брод, Крушево и Долнени.

Според својот квалитет, водата е погодна за пиење без никакви дополнителни преработки. Системот е изграден во осумдесеттите години и, со поголеми или помали проблеми, функционира до денес. Главниот извор се наоѓа на надморска височина од 1780 м, а каптажата и зафатот за "патот" кон Прилеп е на надморска височина од 965 м. Издашноста на изворот е различна и зависи од периодот на годината: најглем проток има од април до јуни, а најнизок од октомври до јануари. Дел од овие количини се пуштаат во коритот на реката Студенчица, заради одржување на хидробиолошкиот минимум, а остатокот се транспортира до консументите.

Климатските промени, сушните периоди, намалените врнежи од снег и сл. доведуваат до често намалување на издашноста на изворот, со што се загрозува водоснабдувањето на населението, а со тоа и квалитетот на живеење на тоа население.

Потребни се истражувања на алтернативни извори за подобрување на оваа состојба, како што е изворот "Питрон", кој се наоѓа недалеку од трасата на "Студенчица" кон Прилеп.

Вистинска еколошка опасност се отпадните води на Прилеп, кои заради конфигурацијата на теренот, малата проточност на вода во Градска Река и непостоењето на пречистителна станица претставуваат вистинска опасност за животната средина во регионот па и пошироко, преку Блато и Црна Река.

Ангелко Ангелески,
дипл. земјоделски инженер,
агрометеоролог

Фотографија, насловна страница, Петре Николоски, 2006

Фотографија, последна страница, архива Музеј - Прилеп

Лектура: Снежана Мадеска - Митоска
Технички уредник: Илија А. Барлески
Компјутрска обработка: design studio "БИРЛЕ"

E-mail: ecoinfo.prilep@gmail.com

Еколошкиот информатор е временски ограничен, описно / сликовит приод на Прилепското поднебје од сите можни научни и културни погледи. Резултатот се сознанија за современието, под иницијатива на Петре Николоски и Јасмина Арнаутовиќ, во организација на ликовната галерија при Центарот за култура "Марко Цепенков", Прилеп.

ЕКОЛОШКИ ИНФОРМАТОР Бр.5

Септември, 2008

Издавач: Центар за Култура "Марко Цепенков" - Прилеп

Следниот еколошкиот информатор ќе биде посветен на Меѓународна верска и расна толеранција во Прилеп, Театарот и Лингвистиката.

"Ecology is the way to read life on earth"
(Екологијата е начин како да се осознае животот на земјата)

Фотографија "Прочка - Прилепски мечкари (касапи)"
Владимир Каракоски, 2004

ФОЛКЛОРОТ И ЕТНОЛОГИЈАТА

Фолклорот и етнологијата претставуваат едни од најзначајните области преку кои се согледува специфичноста на животот и културниот развој на Прилеп и околината. За нив може да се зборува како за социјален феномен кој во себе го опфаќа сето она што го создало или го стекнало населението на овој простор за време на својот многувековен историски развој и што може да им го пренесе преку традицијата на идните генерации.

Во времето кога нашиот народ не бил во состојба своето постоење и историски настани, кои му се наметнале, да ги бележи и документира, народниот гениј во Прилеп и Прилепско низ фолклорното творештво, како и низ творештвото во материјалната и духовната култура воопшто, создавал прекрасни дела во фолклорот и етнологијата, со значајни естетски вредности коишто имаат непроценлива вредност за неговото самоодржување. Тој тоа го правел со спонтани животни акти, оставајќи трага и постојано и вечно надополнувајќи се во народните песни, приказни, преданија, легенди, сочувувајќи ги своите обичаи, јазик и вера, како и надалеку познатите народни килими, носии и ракотворби кои претставуваат ремек-дело на жената од прилепското поднебје.

Владимир Каракоски

Др. на социолошки науки,
етнологија и фолклор

No5 ECOLOGY INFORMER
www.prilep-environment.com